

Ποιμαντική του μέλλοντος

Τού κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ, Καθηγητού του Παν/μίου 'Αθηνών

Τί μπορεί άραγε να σημαίνει ή έκφραση «Ποιμαντική του μέλλοντος»; Η γενική πτώση θα έκληφθεϊ ως *γενική αντικειμενική* και θα υποδηλώνει ποιμαντικά μέτρα που θα σκοπεύουν στη διαποίμανση ανθρώπων και καταστάσεων που θα δημιουργηθούν στο άμέσως προσεχές ή άπώτερο μέλλον; Η θα τη θεωρήσουμε ως *γενική υποκειμενική* και θα έξυπακούεται ότι τα μελλούμενα, τα μέλλοντα γενέσθαι θα μās υποβάλλουν ποιμαντικές ενέργειες τέτοιες που θα μās αναγκάζουν να προσαρμόσουμε την τακτική μας στις συνθήκες που θα δημιουργηθούν μελλοντικά; Θα ποιμάνουμε έμεις, τελικά, τὸ μέλλον ή θα μās ποιμάνει έκεινο; Όποιαδήποτε όμως έκδοχή και άν επιλέξουμε, τὸ βέβαιο είναι ότι τὸ μέλλον μās προβληματίζει *ποιμαντικά*.

1. Πρώτα πρώτα *κυριολεκτικά*. Τί και πώς θα γίνει στην πράξη ή *συγκρότηση τῆς Μιάς Ποίμνης* υπό τὸν Ένα Ποιμένα; Όσο κι άν φαντάζει μακρινὸ και άπιαστο όνειρο, έντούτοις ή εικόνα αὐτή μās συνέχει έσχατολογικά: πρὸς τὰ εκεί πορευόμαστε. Και θα πρέπει έν τῷ μεταξύ να επλύσουμε όσα προβλήματα παρουσιάζονται και να υπερβούμε όσα εμπόδια μπαίνουν σ' αὐτὸ τὸ δρόμο. Είτε αὐτὰ εμφανίζονται σὲ μία όρθόδοξη τοπική Έκκλησία είτε στις όρθόδοξες Έκκλησίες μεταξύ τους είτε μεταξύ όρθόδοξων Έκκλησιῶν και έτεροδόξων, και όχι μόνο. Γιατί στην μία Ποίμνη καλούνται να έμφιλοχωρήσουν όλοι: και μέλη άλλων θρησκείων, ιδεολογιῶν, κοσμοθεωρητικῶν και βιοθεωρητικῶν έπιλογῶν.

Τὸ άνοιγμα, λοιπόν, πρὸς όλους είναι έπιταγή άποστολής: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ έθνη». Μόνο που ή άποστολή δέν εκτελεΐται αὐτόματα και στερεοτυπικά. Χρειάζεται να διερωτηθούμε για τὸ «πῶς» θα πραγματοποιήσουμε τὸ «πάντως» (παντοιοτρόπως) τοῦ άποστόλου Παύλου. Τὸ σημαντικό είναι πρὸς τὰ πού θα έχουμε στραμμένη την προσοχή μας και τὸ βλέμμα μας.

2. Κατὰ δεύτερο λόγο τὸ μέλλον μās άπασχολεί ποιμαντικά και ως πρὸς τὴ δική μας *προσωπική ένταξη* σ' αὐτήν την Ποίμνη και την πρόδοό μας στην έν Χριστῷ ζωή. Ό σχεδιασμὸς τῆς πορείας επί προσωπικῆς βάσεως είναι άπαραίτητος.

Όπως συνήθως για όλα τὰ πράγματα βάνουμε κάποιον σχέδιο, κάποιον διάγραμμα πορείας, έτσι και εδώ τίποτε δέν πρέπει να άφεθεϊ στην τύχη σὲ ό,τι άφορᾶ τὴ δική μας πρωτοβουλία. Πρὸς τὰ πού όμως θ' άρμενίσει τελικά τὸ σκάφος μας δέν είναι θέμα άνέμου, — όπου μās πάει ό άνεμος — αλλά θέμα Πνεύματος, γιατί «τὸ Πνεῦμα όπου θέλει πνεΐ». Από έμās άπαιτεΐται έτοιμότητα να διακρίνουμε τὸ θέλημα και τὸ κάλεσμα τοῦ Θεοῦ με τὴ βοήθεια πνευματικῶν όδηγῶν και συμπαραστατῶν.

3. Τὸ μέλλον μās άφορᾶ ακόμα και για τὸ πῶς θα προετοιμαστοῦμε να υποδεχτοῦμε και να άποδεχτοῦμε ένδεχομένως όλα αὐτὰ τὰ *καινούργια και θαυμαστά* που μās έπιφυλάσσει' και να τὰ ένσωματώσουμε και να τὰ άφομοιώσουμε ή ακόμα και να τὰ άποβάλουμε, όταν αὐτὸ είναι άναγκαίο. Χωρίς να χαρακτηριστοῦμε ως «νεοπαθείς», παθιάζοντας για κάθε τι τὸ καινούργιο, ᾶς εΐμαστε έτοιμοι να δοῦμε τὸ νέο και τί πραγματικά τὸ νέο φέρνει και δέν φαίνεται άπλῶς σαν καινὸ χωρὶς και να είναι.

Μὲ αὐτὴ μας τὴ στάση ταιριάζει και ή έτοιμότητά μας να έγκαταλείψουμε κάθε τι τὸ παλιὸ όταν αὐτὸ έχει ξεπεραστεί και δέν υπάρχει πλέον καμιά έλπίδα ότι θα χρησιμεύσει κάποτε. Άλλο μουσειακὸ εΐδος και άλλο αντικείμενο καθημερινῆς χρήσεως που μās όδηγεϊ καθημερινὰ στο αὔριο. Η διάκριση μεταξύ καινοῦ και κενοῦ νοήματος και παρωχημένου θα μās έξασκει στις άποφάσεις που θα πρέπει να παίρνουμε και τις έπιλογές που θα πρέπει να κάνουμε.

4. Ποιμαντική ως πρὸς τὸ μέλλον είναι ακόμα και ή προετοιμασία μας για τὰ *δύσκολα και τὰ έπερχόμενα κακά*. Είναι άληθές ότι τὸ μέλλον μās έπιφυλάσσει μεγάλα δεινὰ είτε σὲ προσωπικὸ επίπεδο, είτε σὲ κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, υγείας κ.λπ. Δέν είναι άνάγκη να τὰ άπαριθμήσουμε. Καθημερινὰ βομβαρδιζόμαστε από συμβαίνοντα κακά αλλά και από μελλούμενα. Βεβαίως άπευχόμαστε να συμβοῦν. Χρειάζεται, όμως, ή έτοιμότητα μας ώστε να μη ταραχτοῦμε όταν μās βρει τὸ κακό. «Ήτοιμάσθην και οὐκ έταράχθην» μās υποδεικνύει ό ψαλμωδός. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο εΐμαστε έτοιμοι να δεχτοῦμε εὔγνωμόνως όχι μόνον τὰ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΟΥ «ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ»*

Τού Πρωτοπρ. κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ, Προϊσταμένου Ἱεροῦ Ναοῦ
Ἁγίου Ἀνδρέου Πατρῶν - Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν

Ἡ ἀξιοποίηση τοῦ ἐλευθέρου χρόνου τῶν τουριστῶν πρέπει ν' ἀποτελεῖ γιὰ τὸν ποιμαντικό μας προγραμματισμὸ σταθερὸ σημεῖο ἀναφορᾶς καὶ κρίσιμο ζητούμενο. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ λεγόμενος «ἐλεύθερος χρόνος» εἶναι ἡ μεγάλη κατάκτηση τῶν ἐργαζομένων τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ποὺ ὀλοκληρώθηκε μετὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον καὶ ἐπεκτάθηκε σήμερα σ' ὅλο τὸν κόσμον, ὥστε «κατέστη κοινὸς κληρὸς πάντων τῶν ἀπλῶν πολιτῶν, χρησιμοποιοῦμενος κυρίως δι' ἀναψυχὴν καὶ ψυχαγωγίαν»¹⁴. Προφανῶς οἱ διακοπὲς καὶ ἡ ὀλιγοήμερη ἀλλαγὴ περιβάλλοντος πλέον εἶναι ἀνάγκη καὶ ὄχι πολυτέλεια. Μ' αὐτὴν τὴν ἔννοια ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ αὐτὴν τὴν ἀνάγκη ὡς προέκταση τῆς Κυριακῆς ἀργίας, ποὺ ἔχει θεῖα τὴν καταγωγὴν καὶ τῶν ἀργιῶν τῶν ἑορτῶν, ὅπου καὶ ὅποιες ἀπ' αὐτὲς διατηροῦνται. Ὡς ἐκ τούτου καὶ ἐπειδὴ ὁ «ἐλεύθερος χρόνος» δὲν πρέπει νὰ ἀποτελεῖ ἀπλὴ μόνον «ἀπαλλαγὴ» ἀπὸ τὸν καθημερινὸ ρυθμὸ ἐργασίας, ὀφείλει ἡ Ἐκκλησία νὰ βοηθήσῃ τὸν τουρίστα (καὶ φυσικὰ ὄχι μόνον) παρὰ ἄλλα μὲ τὴν σωματικὴ του ἀνάπαυση νὰ ἐπιδιώκει καὶ τὴν ψυχικὴ του ἀναγέννηση μὲ τὴν συμμετοχὴν του σὲ λατρευτικὰς εὐ-

καιρίες, μὲ τὴ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ βιβλίων ἐποικοδομητικῶν, μὲ τὴν αὐτοσυγκέντρωση καὶ αὐτομελέτη κ.λπ. Γιατὶ ὄχι στὰ πλαίσια τοῦ ἐλευθέρου χρόνου νὰ μὴν προωθήσῃ τὴν ἐπίτευξη καὶ ἄλλων εὐγενῶν φιλοδοξιῶν, ὅπως ὁ ἀθλητισμὸς, ἡ νηφαλιότερη μελέτη τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς πραγματικότητος κ.ἄ.;

Μὲ τὴν ἀξιοποίηση τοῦ «ἐλευθέρου χρόνου» συνδέεται καὶ ἓνας ἄλλος στόχος στὰ πλαίσια μιᾶς προγραμματισμένης ποιμαντικῆς προσπάθειας χρησίμης προσέγγισης τῶν τουριστῶν, ἐκεῖνος τῆς **μελέτης τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου** ποὺ ἐπισκέπτονται. Πάντοτε ὑπάρχει ὁ κίνδυνος τῆς ἐπιπόλαιης ἐπίσκεψης ὅσο γίνεται περισσοτέρων χώρων ἢ πόλεων χωρὶς τὴ βαθύτερη μελέτη τῆς ἱστορίας τους, τοῦ πολιτισμοῦ τους, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τους. Ἡ ἐπίσκεψη ἀγνωστων χώρων ποὺ ἔχουν καὶ κάποια ἱστορία πάντοτε πρέπει νὰ ἀποτελεῖ μιὰ ἀξιοποιήσιμη εὐκαιρία γιὰ νέους ὀρίζοντες γνώσης καὶ μόρφωσης. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ βοηθήσῃ τοὺς τουρίστες (ὅταν μάλιστα αὐτοὶ ἐπισκέπονται χώρους δικούς της) νὰ γνωρίσουν ἀξίες ποὺ ἴσως ἀγνοοῦν καὶ θὰ ἐπιθυμοῦσαν νὰ γνωρίσουν. Δὲν θὰ πρέ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 235 τοῦ ὑπ' ἀρ. 15 τεύχους.

ἀγαθὰ ἀλλὰ καὶ τὰ λυπηρὰ, ἀφοῦ ἔχουμε τὴν αἴσθησιν ὅτι ὁ Κύριος μᾶς συνοδεύει πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας.

5. Μία ἄλλη πτυχὴ τοῦ θέματος ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ εἶναι **τὸ πλαίσιο καὶ οἱ δομὲς** τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τὸ ὁποῖο καλούμαστε νὰ ἐπιτελέσουμε στὸ μέλλον. Ὅσο μεγάλη καὶ νὰ εἶναι ἡ ποικιλία τῶν μορφῶν καὶ τοῦ περιβάλλοντος ὅπου ἀσκήθηκε ἡ Ποιμαντικὴ στὸ παρελθόν, τὸ μέλλον μᾶς ἐπιφυλάσσει ἐκπλήξεις καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ πλαίσιο καὶ ὡς πρὸς τὶς μορφές. Ὅπως καὶ ὁ Κύριος ἐμφανιζόταν «ἐν ἑτέρα μορφῇ», τὸ ἴδιον καὶ ἡ Ποιμαντικὴ τοῦ μέλλοντος θὰ προσλαμβάνει διάφορες μορφές ἐνῶ στὴν οὐσία θὰ εἶναι ἡ ἴδια ὡς πρὸς τὶς προθέσεις καὶ τοὺς στόχους της.

6. Τὸ μέλλον μᾶς ἐπιφυλάσσει ἐκπλήξεις ἢ μᾶλλον ἀναμενόμενες ἀλλαγές καὶ ὡς πρὸς τοὺς **συνεργούς** μας στὰ ἔργα τοῦ Κυρίου. Φυσικὸ ἄλλωστε καθὼς οἱ ἄνθρωποι μεγαλώνουν, πεθαίνουν, ἀποχωρίζονται, διαχωρίζουν τὶς θέσεις τους καὶ

προσανατολίζονται πρὸς ἄλλες κατευθύνσεις. Πολλὰ φορὲς οἱ ἀποχωρήσεις εἶναι ὀδυνηρές· ἄλλοτε μᾶς ἀνακουφίζουν καὶ μᾶς λύνουν τὰ χέρια· ἄλλοτε οἱ ἀποχωρισμοὶ μᾶς ρίχνουν σὲ βαρύντατο πένθος μέχρις ὅτου νέοι συνεργάτες ἐπουλώσουν πληγὰς καὶ τραύματα καὶ μᾶς κάνουν νὰ ἐλπίζουμε καὶ νὰ ἐπιτελοῦμε τὸ ἔργο προθύμως.

Αὐτὴ ἡ διάσταση ποὺ ἐγγίζει προσωπικὰ χορδές, καὶ διαπροσωπικὰ σχέσεις εἶναι ἀπὸ τὶς πιὸ εὐαίσθητες καὶ θὰ πρέπει νὰ λαμβάνεται σοβαρὰ ὑπόψη στὸ σχεδιασμὸ τοῦ μέλλοντος καὶ τὶς ἐπιπτώσεις τοῦ μέλλοντος στὸ δικὸ μας παρὸν ποὺ θὰ παίρνει σιγὰ σιγὰ τὴ μορφή τοῦ μέλλοντος, τοῦ μέλλοντός μας. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, οἱ ἀποστάσεις ἀνάμεσα σὲ γενικὰς ὑποκειμενικὰς καὶ ἀντικειμενικὰς, σὲ ποιμαντικὴν τοῦ μέλλοντος καὶ σὲ μέλλον τῆς ποιμαντικῆς μικραίνουν καὶ ὅλοι μας καλούμεθα ν' ἀκολουθήσουμε κατὰ πόδας τὸν Ποιμαίνοντα καὶ ὀδηγοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν Του ὡς ποιμὴν Κύριον «πρὸς νομὰς σωτηρίου».